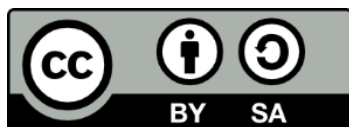

Σχολική Ψυχολογία

Ενότητα 9: Παρεμβάσεις ΜΔ & Ειδική Αγωγή

Βασιλική Γιαννούλη

Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---ο όρος μαθησιακές δυσκολίες χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Kirk (1962) –από τότε έχουν προταθεί ποικίλοι ορισμοί οι οποίοι διαμορφώνονται ανάλογα με την κυρίαρχη αντίληψη κάθε εποχής σχετικά με τη φύση των μαθησιακών δυσκολιών (Παντελιάδου 2011)
- ---οι Pamfrey & Reason (1995) αναφέρουν ότι η ύπαρξη και ορισμός μιας κατάστασης προϋποθέτουν α) διακριτή αιτιολογία, β) χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν να εντοπιστούν εύκολα, γ) σαφή πρόγνωση και δ) πρόβλεψη ε σχέση με τα αποτελέσματα παρέμβασης
- Αναφορικά με τις ΜΔ αυτά τα κριτήρια δεν προσδιορίζονται σε σαφήνεια ούτε είναι κοινώς αποδεκτά

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---ένας σημαντικός παράγοντας ο οποίος πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν γίνεται αναφορά στις μαθησιακές δυσκολίες αλλά γενικότερα στην ειδική αγωγή είναι το πολιτισμικό πλαίσιο = ο λόγος είναι ότι η κουλτούρα κάθε χώρας καθορίζει τις αντιδράσεις αλλά και την κυρίαρχη νοοτροπία απέναντι στα εκπαιδευτικά ζητήματα
- ---ο Langfeldt (1992) αυτό που θεωρείται «ειδική αγωγή» στις δυτικές τύπου κοινωνίες μπορεί να είναι απόλυτα φυσιολογικό στις ανατολικές επομένως το τι χαρακτηρίζει ως μαθησιακή δυσκολία είναι πιθανό να διαφέρει από χώρα και από πολιτισμικό σε πολιτισμό γεγονός που επιτείνει τη δυσκολία εύρεσης κοινά αποδεκτών θέσεων αναφορικά με τις μαθησιακές δυσκολίες

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---γενικά οι ΜΔ αποτελούν ανομοιογενή ομάδα δυσκολιών τα χαρακτηριστικά των οποίων είναι οι σημαντικές δυσκολίες στην πρόκτηση και τη χρήση ικανοτήτων ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής, συλλογισμού ή μαθηματικής σκέψης και οι οποίες συχνά συνοδεύονται από συναισθηματικές δυσκολίες ή προβλήματα συμπεριφοράς (Gillberg, Soderstrom, 2003; Rasmussen, Soderstrom, Rastam, Johnson, Rothenberger & Niklasson 2004)
- οι δυσκολίες είναι εγγενείς στο άτομο και αποδίδονται σε δυσλειτουργία του νευρικού συστήματος είναι δυνατόν να επιμείνουν καθ' ολη τη διάρκεια ζωής του/ς – συνυπάρχουν με προβλήματα συμπεριφοράς αυτοελέγχου, κοινωνικής αντίληψης & κοινωνικής αλληλεπίδρασης, τα οποία δεν συνιστούν από μόνα τους ΜΔ

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---ο προσδιορισμός της αιτιολογίας των ΜΔ ποικίλει και έχει δεχτεί επιδράσεις από διάφορα επιστημονικά υπόβαθρα – συχνά έχουν προβληθεί βάση εμπειρικών δεδομένων αιτίες αυτών όπως προβλήματα τη γλωσσική επεξεργασία, αναγνωστικές δυσκολίες, ανεπαρκή φωνολογική επίγνωση (Μαρκοβίτης, Τζουριάδου 1991; Νικολόπουλος, Snowling, 2003; Πόρποδας, 2002; Pumfrey & Reason 1995)
- ---η ποιο σύνηθες στη βιβλιογραφία =
- Α) αιτιολογική κατηγοριοποίηση
- Β) λειτουργική (στην οποία λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο επίδοσης του παιδιού σε ένα συγκεκριμένο έργο) –σε αυτήν την κατηγοριοποίηση λαμβάνονται υπόψη δύο πράγματα 1) τα παιδιά με χαμηλότερη νοητική ανάπτυξη από τον μέσο όρο τα οποία θεωρούνται μαθητές

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---που μαθαίνουν με αργό ρυθμό & σε πιο σοβαρή περίπτωση θεωρείται ότι έχουν νοητική υστέρηση & 2)τα παιδιά με φυσιολογικό επίπεδο νοητικής ανάπτυξης τα οποία όμως παρουσιάζουν μια συγκεκριμένη ειδική δυσκολία = η κατηγοριοποίηση αυτή μετράει στην καλύτερη αντιμετώπιση τους & αποτελεί αφετηρία για την πολύ σημαντική διαδικασία αξιολόγησης
- ---οι ΜΔ περιλαμβάνουν μία ευρεία γκάμα δυσκολιών =
- Ανάγνωση, παραγωγή εξαγωγή λογικών συμπερασμάτων μέσα από γραπτό κείμενο, στο γραπτό λόγο, στην κατανόηση των κειμένων, στη επίλυση σύνθετων μαθηματικών προβλημάτων, στις μεταγνωστικές δεξιότητες, σε επίπεδο κινήτρων (Polychroni, Koukoura & Anagnostou 2006; Sideridis 2002, 2003)

Παρεμβάσεις ΜΔ

- Τα παιδιά με ΜΔ εμφανίζουν ψυχοσυναισθηματικές δυσκολίες = ματαίωση, απογοήτευση συχνά βιώνουν το άγχος, φόβο, χαμηλή αυτοεκτίμηση και μπορεί να οδηγήσουν σε προβλήματα συμπεριφοράς όπως απόσυρση, απομόνωση, διαταραχές διαγωγής και ή παραβατικότητα (Χατζηχρήστου, Πολυχρόνη 2006)
- Ειδικές ΜΔ =το παιδί αντιμετωπίζει δυσκολίες σε μια συγκεκριμένη δεξιότητα η οποία σχετίζεται με την επεξεργασία του γραπτού λόγου και έχει συνήθως οργανική βάση – χρήση κριτηρίου απόκλισης μεταξύ νοητικού δυναμικού και ακαδημαϊκής επίδοσης υποστήριζοντας ότι οι συγκεκριμένες δυσκολίες δεν είναι οι αναμενόμενες (Lyon Fletcher & Barnes, 2003)

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---η βασικότερη υποομάδα των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών είναι οι δυσκολίες στην ανάγνωση [δυσλεξία, δυσγραφία, δυσορθογραφία και η δυσαριθμησία]
- Γενικές ΜΔ =βραδύς ρυθμός από το αναμενόμενο φυσιολογικό στην πρόκτηση χρήση διαφόρων δεξιοτήτων οι οποίες συνδέονται με την αποκωδικοποίηση –την κατανόηση του γραπτού λόγου και οι οποίες σχετίζονται με ενδογενείς παράγοντες
- δευτερογενείς ΜΔ =αφορούν μαθητές οι οποίοι που αντιμετωπίζουν προβλήματα στη μάθηση λόγω αντίξωων συνθηκών που μπορεί να επικρατούν στο οικογενειακό και το ευρύτερο περιβάλλον με κύριο χαρακτηριστικό την έλλειψη επαρκών ερεθισμάτων ή την ύπαρξη ψυχοπαθολογίας

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη & μάθηση συνδέονται με γνωστικές δεξιότητες – οι δυσκολίες μπορεί να σχετίζονται με τους ακόλουθους τομείς = α) οπτική αντίληψη (δυσκολίες στον προσανατολισμό, στο χώρο, στην οπτική διάκριση, επεξεργασία & στην οπτική μνήμη)
- β) την ακουστική αντίληψη, γ) γλωσσικές δεξιότητες, δ) τη μνήμη, ε) μεταγνωστικές δεξιότητες (κατανόηση απαιτήσεων ενός γνωστικού αντικειμένου, εφαρμογή κατάλληλων δεξιοτήτων μελέτης, η αξιολόγηση του τρόπου προσέγγισης και εκμάθησης νέων γνώσεων),
- Στ) την ψυχολογική-συναισθηματική ανάπτυξη και συμπεριφορά (χαμηλή αυτοεκτίμηση, δυσκολία σε κοινωνικές δεξιότητες, περιορισμένη αίσθηση αυτοαποτελεσματικότητας, αυξημένο άγχος, μειωμένα κίνητρα, έλλειψη αυτονομίας και αυτοδιόρθωσης στον ακαδημαϊκό τομέα

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---στην επίκτητη δυσλεξία = οι δυσκολίες που εμφανίζονται στην ομιλία και στις δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής εκδηλώνονται ως απόρροια ασθένειας ή τραυματισμού ειδικών περιοχών του κεντρικού νευρικού συστήματος σε άτομα οποιαδήποτε ηλικίας τα οποία προηγούμενα είχαν αυτές τις δεξιότητες
- ---στην ειδική αναπτυξιακή δυσλεξία = παρουσιάζονται οι ίδιες δυσκολίες αλλά δεν υπάρχουν εμφανείς αιτίες για την εκδήλωσή τους όπως δεν υπήρχε και προηγούμενη επάρκεια στις δεξιότητες της ανάγνωσης –ο όρος ειδική ΑΔ χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα φάσμα ειδικών δυσκολιών που συνδέονται με την οπτική και την ακουστική αντίληψη, την εργαζόμενη μνήμη, την επεξεργασία αλληλουχιών και τις συναισθηματικές επιπτώσεις τους

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---δυσλεξία --- ειδική δυσκολία στη μάθηση σε περισσότερες από μία ή και στο σύνολο των δεξιοτήτων ανάγνωσης, ορθογραφίας και γραφής ή οποία επίσης μπορεί να συνοδεύεται και από δυσκολία με τους αριθμούς – αφορά την κατάκτηση και τη χρήση του γραπτού λόγου αλλά και μπορεί να επηρεάζει σε κάποιο βαθμό και τον προφορικό λόγο
- Έλλειμμα στην οργάνωση ή στη μάθηση που περιορίζει την ικανότητα του μαθητή για επεξεργασία των πληροφοριών τις κινητικές του δεξιότητες ακόμα και την εργαζόμενη μνήμη με αποτέλεσμα να δημιουργεί σοβαρούς περιορισμούς σε ορισμένες ή σε όλες τις δεξιότητες ομιλίας ανάγνωσης ορθογραφίας γραφής αριθμητικής και στη συμπεριφορά

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---Διαδικασία αξιολόγησης =ο έγκαιρος εντοπισμός των ΜΔ είναι πολύ σημαντικός για την αποτελεσματική τους αντιμετώπιση
- ---σε επίπεδο ανίχνευσης των παιδιών με ΜΔ χρησιμοποιούνται πολλές μέθοδοι αξιολόγησης όπως σταθμισμένα δοκιμασίες αλλά και άτυπες δοκιμασίες
- ---στην ΜΒ χρησιμοποιείται η διαδικασία της γενικής αξιολόγησης που έχει στόχο την αντιμετώπιση των παιδιών με ΜΔ από τη προσχολική όπου γίνεται χρήση ειδικών σταθμισμένων τεστ για τον εντοπισμό ελλειμμάτων στην ανάγνωση την ορθογραφία και στα μαθηματικά (Fawcett et al. 2001) –τα αποτελέσματα αυτά αποτελούν τη βάση παρεμβατικών προγραμμάτων που θα βοηθήσουν το παιδί να βελτίωση τις αδυναμίες του πριν μεταβεί στο δημοτικό

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---στις αρχές της δεκαετίας τα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι ο προσδιορισμός των δεξιοτήτων φωνολογικής επίγνωσης επεξεργασίας κατά την προσχολική ηλικία είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί ως μέσο για την έγκαιρη πρόγνωση των μαθησιακών δυσκολιών (Wilson & Lonigan 2009) ενώ οι βασικές δεξιότητες που σχετίζονται με την αναγνωστική ικανότητα είναι = ο προφορικός λόγος, η φωνολογική επίγνωση, και η αναγνώριση των γραφημάτων
- ---οι δεξιότητες αυτές καλλιεργούνται στα παιδιά πριν τις διδαχθούν στο σχολείο και γι' αυτό χαρακτηρίζονται και ως αναδυόμενες –αποτελούν προβλεπτικό παράγοντα για την επιτυχία των παιδιών στο Δημοτικό σχολείο σε σχέση με την ανάγνωση

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---ο ρόλος του σχολικού ψ & ειδικού Εκπαιδευτικού είναι είναι η αποτελεσματική ενημέρωση των εκπαιδευτικών και των γονέων σε σχέση με τα θέματα των μαθησιακών δυσκολιών που νομίζουν ότι αυτοί μαθητές είναι τεμπέληδες και αδιάφοροι
- ---η πλήρη αξιολόγηση προϋποθέτει πλήρη έλεγχο των δραστηριοτήτων του παιδιού – εκτίμηση των αιτιών της χαμηλής σχολικής επίδοσης για να υπάρξει και διαφορική διάγνωση (πληροφορίες από τους γονείς, τους σημαντικούς άλλους, τον εκπαιδευτικό, το ίδιο το παιδί)
- οι Dockrell & McShane 1993 = προτείνουν να υπάρχει ένα πλαίσιο το οποίο να περιλαμβάνει το έργο το παιδί και το περιβάλλον

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---επομένως το 1ο βήμα στην αξιολόγηση είναι ο προσδιορισμός του κατά πόσον οι δυσκολίες οφείλονται σε εγγενή γνωστική δυσκολία σε εκπαιδευτικά προβλήματα ή σε έλλειψη κατάλληλων ευκαιριών στην οικογένεια
- ---ένα γενικό κριτήριο για τη διάγνωση των ΜΔ είναι η ασυμφωνία ανάμεσα στην επιτευχθείσα επίδοση και στην αναμενόμενη επίδοση με βάση το γενικό ΔΝ ο οποίος είναι συχνά πάνω από το μέσο όρο
- [βέβαια η ασυμφωνία αυτή έχει του επικριτές της Francis Fletcher Stuebing Lyon Shaywitz 2005; Stanovich 2005 ; Vaughn & Fuchs 2003]
- Με άλλα λόγια η διάγνωση των ΜΔ προϋποθέτει ότι το παιδί βρίσκεται στο κατώτερο 25% της κατανομής επίδοσης στην ανάγνωση σε σταθμισμένες δοκιμασίες ανάγνωσης και παράλληλα ο δείκτης νοημοσύνης του είναι 85 και κάτω

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---στις ΗΠΑ βέβαια την τελευταία δεκαετία έχει εγκαταλειφτεί η προσέγγιση της ασυμφωνίας = η διάγνωση των ΜΔ γίνεται στηριζόμενη στην πλήρη αξιολόγηση επικεντρωμένη στον μαθητή με συλλογή πολλών πληροφοριών και τη χρήση πολλαπλών μεθόδων από διεπιστημονική ομάδα έτσι ώστε να υπάρχει η έγκαιρη διάγνωση και έγκαιρη αντιμετώπιση
- γνωστική αξιολόγηση + μαθησιακό έλεγχο =αποβλέπει στον προσδιορισμό της ύπαρξης του είδους και της αιτιολογίας των συγκεκριμένων μαθησιακών δυσκολιών που παρουσιάζει ο μαθητής –γίνεται η διαφορική διάγνωση & γίνεται ο εντοπισμός των τομέων που χρειάζεται η παρέμβαση

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---τα πιο γνωστά μοντέλα αξιολόγησης για τη διάγνωση των μαθησιακών δυσκολιών =
- Η παραδοσιακή αξιολόγηση
- Η δυναμική αξιολόγηση
- Η αξιολόγηση που είναι βασισμένη στο αναλυτικό πρόγραμμα
- --- στην παραδοσιακή αξιολόγηση χρησιμοποιούνται κυρίως σταθμισμένα τεστ προκειμένου να προσδιοριστούν τα αίτια των δυσκολιών του παιδιού –ο μαθητής κατατάσσεται σε μια κατηγορία ανάλογα με την επίδοσή του σε αυτά και εντοπίζονται οι δυνάμεις και οι αδυναμίες του για την ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---στην δυναμική αξιολόγηση= δεν γίνεται χρήση σταθμισμένων τεστ-ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να αξιολογήσει την ικανότητα του μαθητή να μάθει μέσα στο πλαίσιο της τάξης-πρόκειται περισσότερο για υποκειμενική αξιολόγηση του εκπαιδευτικού η οποία βασίζεται ε βαθμολογίες δοκιμασιών
- ---αξιολόγηση με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα – χρησιμοποιείται υλικό από τη διδακτέα ύλη –ο εκπαιδευτικός καθορίζει το στόχο ο οποίος συνδέεται με ένα τμήμα του αναλυτικού προγράμματος που αναμένεται να κατακτήσει ο μαθητής –στην συνέχεια αξιολογεί τον μαθητή με συχνές συστηματικές και επαναλαμβανόμενες μετρήσεις για να διαπιστώσει κατά πόσον έχει επιτευχθεί

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---η συλλογή επακριβών & αξιόπιστων πληροφοριών για τις ικανότητες κάθε παιδιού χωριστά γίνεται μέσω τριών μέσων τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνα του ή σε συνδυασμό =
- Α) σταθμισμένες δοκιμασίες
- Β) αναπτυξιακό προφίλ, λίστες δεξιοτήτων, δοκιμασίες με βάση ένα εξωτερικό κριτήριο
- Γ) διδακτικά πειράματα
- ---οι σταθμισμένες δοκιμασίες δίνουν πληροφορίες για το επίπεδο στο οποίο το παιδί σε σχέση με τον μέσο όρο πόσα καλά τα καταφέρνει συγκριτικά με τα υπόλοιπα παιδιά της ηλικίας του
- ---η βασική αρχή στις δοκιμασίες αυτού του είδους είναι

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---είναι ο καθορισμός ενός άξονα από το χαμηλότερο έως το υψηλότερο επίπεδο επίδοσης και η τοποθέτηση του παιδιού σε αυτόν ανάλογα με την επίδοση του –στην περίπτωση των ΜΔ αξιολογείται συχνά η Ν ούτως ώστε να διευκρινιστεί αν οι δυσκολίες του παιδιού προέρχονται από ανεπάρκεια ικανοτήτων ή αποτελούν ειδικές ΜΔ
- ---ελληνική πραγματικότητα η αξιολόγηση και η διάγνωση παρουσιάζει αρκετά προβλήματα λόγω έλλειψης σταθμισμένων τεστ ανίχνευσης & διάγνωσης που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---αξιολόγηση με βάση ένα εξωτερικό κριτήριο =αξιολογεί σε πιο βαθμό το παιδί έχει κατακτήσει τις δεξιότητες που απαιτούνται για να ολοκληρώσει ένα έργο –οι δοκιμασίες αυτές εστιάζονται συνήθως το τι μπορεί να κάνει και τι όχι το ίδιο το παιδί –η χρησιμότητα των εν λόγω τεστ έγκειται στο ότι παρέχουν τη δυνατότητα ανάλυσης του είδους των λαθών που κάνει ένα παιδί συμβάλλοντας έτσι στην καλύτερη κατανόηση των δυσκολιών –τα αποτελέσματα αυτά χρησιμεύουν ως οδηγός υποδεικνύοντας ποιες δεξιότητες πρέπει να κατακτηθούν και πώς πρέπει να δομηθεί ένα πρόγραμμα παρέμβασης

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---διδασκτικά πειράματα =το κριτήριο αξιολόγησης είναι η ίδια ή μάθηση –χρησιμοποιείται το μοντέλο teach-teach-test το οποίο αξιολογεί κατά πόσον το παιδί έχει μάθει αυτό που διδάχθηκε –πιο συγκεκριμένα αξιολογείται η ικανότητα του παιδιού να συγκρατεί το περιεχόμενο του υλικού που διδάχθηκε και να εφαρμόζει τις αρχές που έμαθε σε νέα έργα –αυτή η μέθοδος ωστόσο δεν επιτρέπει τις γενικεύσεις- χρησιμοποιείται μόνον όταν δεν είναι δυνατή η εφαρμογή κάποιας από τις προηγούμενες δοκιμασίες
- ---η εκτίμηση των μαθησιακών ικανοτήτων των παιδιών αποτελεί βασικό σημείο αξιολόγησης ενδεικτικά αναφέρουμε τα Kaufman Test of Educational Achievement & Boehm test of Basic Concepts που χρησιμοποιούνται στις ΗΠΑ & Neale Analysis of Reading Ability & Touch stones που χρησιμοποιούνται στην Μ Βρετανία

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---ο Pamfrey παραθέτει έναν κατάλογο με 199 τεστ ανάγνωσης & τεχνικές αξιολόγησης που υπάρχουν στη ΜΒ τα οποία ταξινομούνται σε κατηγορίες ανάλογα με τους αντικειμενικούς στόχους που επιδιώκουν το περιεχόμενου τους και την ηλικία των παιδιών στα οποία εφαρμόζονται
- Τα αποτελέσματα από τα τεστ αυτού του είδους συγκρίνονται = α) με παιδιά της ίδιας τάξης και β) με παιδιά της ίδιας της ηλικίας
- Με αυτόν τον τρόπο προσδιορίζονται οι δυσκολίες του παιδιού σε σύγκριση με τους συνομηλίκους του και σκιαγραφούνται οι δυνατότητες και οι αδυναμίες του ειδικά στις δεξιότητες που απαιτούνται για τη μάθηση

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---η παρέμβαση πραγματοποιείται σε τρία επίπεδα =
- Α) υπάρχει η πρώιμη παρέμβαση
- Β) η παρέμβαση που ακολουθεί μετά τη διάγνωση των μαθησιακών δυσκολιών
- Γ) καθώς και η εξατομικευμένη παρέμβαση
- -----
- Η παρέμβαση σε επίπεδο πρωτογενούς πρόληψης είναι δυνατή μέσα από διάφορους τρόπους –η έγκαιρη παρέμβαση πριν την Α' δημοτικού είναι σημαντική για όσα παιδιά ανήκουν σε ομάδες «υψηλού κινδύνου» όπως τα παιδιά που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα –η έγκαιρη παρέμβαση επιτρέπει την άμεση αντιμετώπιση των δυσκολιών των παιδιών προτού αυτές γίνουν ανυπέρβλητες (Gettinger, Ball, Mulford & Hoffman, 2010)

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---(Durlak, Weissberg, Dymnicki, Taylor & Schellinger, 2011) τα προγράμματα έγκαιρης παρέμβασης μακροπρόθεσμα έχουν θετικά αποτελέσματα για του μαθητές
- ---ο Slavin (1994) και οι συνεργάτες του αξιολόγησαν μεγάλο αριθμό παρεμβατικών προγραμμάτων και διαπίστωσαν ότι καθοριστικοί παράγοντες για την αποτελεσματικότητά τους είναι η μεγάλη χρονική διάρκεια και η συμμετοχή σε αυτά τόσο των παιδιών όσο και των γονέων τους
- ---τα προγράμματα έγκαιρης παρέμβασης περιλαμβάνουν εκπαίδευση και εποπτεία των εκπαιδευτικών καθώς και επισκέψεις στο σπίτι έτσι ώστε οι γονείς να βοηθήσουν στο έργο της ανάπτυξης των κοινωνικών και γνωστικών δεξιοτήτων των παιδιών τους και να τα ενθαρρύνουν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες του σχολείου

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---τα παρεμβατικά προγράμματα μαθησιακής υποστήριξης σε επίπεδο δευτερογενούς πρόληψης = εφαρμόζονται όταν οι μαθητές έχουν ήδη παρουσιάσει μαθησιακά προβλήματα – στο πλαίσιο της δευτερογενούς πρόληψης οι δύο βασικές προσεγγίσεις αναφέρονται σε παρεμβατικά προγράμματα παροχής βοήθειας και σε προγράμματα ένταξης των μαθητών με δυσκολίες στην μάθηση
- ---τα προγράμματα αυτά παρέχουν πρόσθετη βοήθεια στους μαθητές που ανήκουν σε ομάδες «υψηλού κινδύνου» ενώ παράλληλα προσπαθούν να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ της γενικής εκπαίδευσης και της ειδικής αγωγής –στόχος είναι η παραμονή των μαθητών σε όσο το δυνατόν λιγότερο περιοριστικά πλαίσια η δημιουργία

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---κατάλληλου περιβάλλοντος μάθησης το οποίο ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών η βελτίωση της μαθησιακής ικανότητας τους μέσα στην κανονική σχολική τάξη καθώς και η διαμόρφωση και διατήρηση ενός μαθησιακού περιβάλλοντος το οποίο να αποτρέπει την εκδήλωση προβλημάτων συμπεριφοράς και ταυτόχρονα να προάγει τη μάθηση
- ---υπάρχουν διάφορα είδη παρεμβάσεων που ξεκινούν από την απλή ενισχυτική διδασκαλία και φθάνουν έως πολύ εξειδικευμένα και εξατομικευμένα προγράμματα
- Τα προγράμματα δευτερογενούς πρόληψης εμφανίζουν ορισμένα χαρακτηριστικά =
- Α) αφιερώνουν μεγάλο χρονικό διάστημα στην άμεση διδασκαλία και μάθηση
- Β) ελέγχουν συστηματικά την πρόοδο των μαθητών και δίνουν ευκαιρίες για πρακτική εξάσκηση έτσι ώστε να αποκτηθούν οι απαραίτητες δεξιότητες

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---και γ) έχουν ιεραρχημένους και δομημένους στόχους όσον αφορά τις μαθησιακές εργασίες οι οποίες είναι ανάλογες με τις ικανότητες των παιδιών
- ----υπάρχουν διάφορα είδη παρεμβατικών προγραμμάτων – κάποια προγράμματα αποσκοπούν στην κατάκτηση της γνώσης μέσω της απόκτησης δεξιοτήτων στο πλαίσιο ενός ιεραρχικά δομημένου προγράμματος διδασκαλίας – η διδασκαλία γίνεται κατά ομάδες οι οποίες σχηματίζονται με βάση το επίπεδο των δεξιοτήτων των παιδιών σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα
- ---άλλα προγράμματα βασίζονται στην ατομική διδασκαλία εδώ οι μαθητές ασχολούνται με δραστηριότητες σε ένα αυστηρά δομημένο πρόγραμμα και με την αποκλειστική βοήθεια του εκπαιδευτικού

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---τέλος στα προγράμματα που εφαρμόζονται μέσα στην τάξη περιλαμβάνονται και αυτά της συνεργατικής μάθησης –σε αυτήν την περίπτωση τα παιδιά κατατάσσονται σε ομάδες μεικτής μαθησιακής ικανότητας και η μάθηση επιτυγχάνεται με τη βοήθεια των κινήτρων που δημιουργούνται μέσω της συνεργασίας των μελών των ομάδων (Lerner & Johns 2009)
- ---κατά την τελευταία δεκαετία έχουν προταθεί πολλές προτάσεις για την υποστήριξη των μαθητών με ΜΔ
- -Dockrell & McShane '93 = σύμφωνα με το μοντέλο τους = αρχικά εντοπίζονται οι ανάγκες του μαθητή που θα αποτελέσουν το στόχο παρέμβασης – σε αυτό το στάδιο αναλύεται το έργο από γνωστική άποψη προσδιορίζεται η βάση των γνώσεων του παιδιού εξετάζεται το ιστορικό μάθησης καθορίζονται οι στρατηγικές που θα διδαχθούν

Παρεμβάσεις ΜΔ

- --- και επιλέγεται αυτό που θα διδαχθεί
- στο δεύτερο επίπεδο καθορίζονται οι βραχυπρόθεσμοι και οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της παρέμβασης σχεδιάζεται ο τρόπος γενίκευσης της μάθησης και γίνεται αξιολόγηση των αποτελεσμάτων
- ---η πολυαισθητηριακή μέθοδος ο στόχος της οποίας είναι η συμμετοχή όλων των αισθήσεων κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας εφαρμόζεται σε μεγάλο βαθμό στα προγράμματα παρέμβασης –η ιδέα πάνω στην οποία στηρίζεται η συγκεκριμένη μέθοδος είναι ότι οι αδυναμίες σε αισθητηριακή δίοδο είναι δυνατόν να αναπληρωθούν με τη χρήση των άλλων αισθήσεων –άρα είναι πολύ πιο πιθανή η καλύτερη επεξεργασία των πληροφοριών εάν αυτές παρουσιαστούν με πολλούς κώδικες (Μαυρομάτη 1995; Pumfrey & Reason 1995)

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---ένα άλλο μοντέλο που προτείνουν οι Good Simmons & Smith '98 αφορά κυρίως την ανάγνωση και περιλαμβάνει τα εξής βήματα
- Α) φωνολογική επίγνωση
- Β) Κατανόηση της σύνδεσης μεταξύ γράμματος-ήχου
- Γ) φωνολογική ανακωδικοποίηση
- Δ) ακρίβεια και ευχέρεια με τα κείμενα
- ---η αποτελεσματική διδασκαλία της ανάγνωσης πρέπει να επιδιώκει την ανάγνωση των λέξεων την ευχέρεια και την κατανόηση με ολοκληρωμένο τρόπο
- ---η ανάγκη για εκπαίδευση στη φωνολογική ενημερότητα την αποκωδικοποίηση και τη μορφολογική δομή την ευχέρεια και τη κατανόηση τονίζονται ιδιαίτερα όπου απαιτείται σχεδιασμός παρεμβατικού προγράμματος για την αντιμετώπιση των δυσκολιών στην ανάγνωση

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---η βασική ιδέα όλων των προγραμμάτων είναι η βελτίωση των φωνητικών-φωνολογικών δεξιοτήτων των παιδιών
- ---ένα από τα πιο γνωστά προγράμματα παρέμβασης για μικρά παιδιά στη ΜΒ είναι αυτό του Myklebust =πρόκειται για ένα πρόγραμμα αντιμετώπισης των ΜΔ κατά τομείς περιλαμβάνει τεχνικές ανάπτυξης δεξιοτήτων που αφορούν τον προφορικό λόγο την ανάγνωση, τον γραπτό λόγο την αριθμητική και τη μη λεκτική μάθηση
- ---στη ΜΒ έχουν δημιουργηθεί περισσότερα από 20 εξειδικευμένα προγράμματα =

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---για ΜΔ ιδίως στις πρώτες τάξεις του δημοτικού είναι το reading recovery (Clay 1993); Thrass (Davies 1996); Catch up (Clipson-Boyles 1997); και κάποια άλλα σε παιδιά που αντιμετωπίζουν ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως το Spelling Made Easy, Alphabetic Phonics, Icon Approach; Sound Linkage; Alpha to Omega & Bangor Dyslexia teaching system
- ----τα προγράμματα θα πρέπει να είναι εξατομικευμένα να εντοπίζουν & να βελτιώνουν τις αδυναμίες του μαθητή να διδάσκουν εναλλακτικές στρατηγικές και να χρησιμοποιούν τις υπάρχουσες δυνάμεις ως βάση για περαιτέρω ανάπτυξη
- -τα περισσότερα εξειδικευμένα προγράμματα είναι δομημένα σε πολύ μεγάλο βαθμό και οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να εκπαιδευτούν για να τα εφαρμόσουν

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---υπάρχει αναγκαιότητα για ΙΕΡ τα οποία θεωρούν ότι καθοδηγούν το πρόγραμμα διδασκαλίας των παιδιών με ΔΜ
- ---οι Swanson Hoskyn 98 πραγματοποίησαν μια μετα-ανάλυση 180 παρεμβάσεων που χρησιμοποιήθηκαν τα τελευταία 30 χρόνια – βρήκαν =
- Α) το μέγεθος αλλαγής που συνδέεται με την παρέμβαση είναι μεγαλύτερο σε κάποιους ακαδημαϊκούς τομείς απ ότι σε άλλους – η μεγαλύτερη αλλαγή παρουσιάστηκε στην κατανόηση κειμένων στο λεξιλόγιο και στη δημιουργικότητα ενώ οι χειρότερες βαθμολογίες αφορούσαν τα μαθηματικά, τις κοινωνικές δεξιότητες, & τις αντιληπτικές λειτουργίες
- Β) δεν ήταν όλες οι μέθοδοι εξίσου αποτελεσματικές – το πιο αποτελεσματικό ήταν ένα μοντέλο το οποίο συνδυάζε

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---την άμεση διδασκαλία με τη διδασκαλία στρατηγικών
- ---τα χαρακτηριστικά που παίζουν τον πιο σημαντικό ρόλο είναι ο έλεγχος της δυσκολίας του έργου η κατάτμηση και η ομαδοποίηση των πληροφοριών οι μικρές ομάδες αλληλεπίδρασης η χρήση τεχνολογικών μέσων η τεχνική των κατευθυνόμενων ερωτήσεων/απαντήσεων και η προτροπή για χρήση στρατηγικών που χρησιμοποιεί/ επινοεί ο κάθε μαθητής
- ----στα πλαίσια της σχολικής ψυχολογίας =χρησιμοποιείται το (ΑσΠ) [Responsiveness –To- Intervention] αποτελεί σύνθετο μοντέλο αξιολόγησης & παρέμβασης (Fuchs, Mock, Morgan & Young 2003; Hale & Fiorello 2004)

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---α) σε όλους τους μαθητές παρέχεται διδασκαλία από τον εκπαιδευτικό –η πρόοδος ελέγχεται με αξιόπιστα μέσα αξιολόγησης τα οποία θα πρέπει να δίνουν μια σαφή και ολοκληρωμένη εικόνα ακαδημαϊκής προόδου και του μαθησιακού προφίλ του κάθε μαθητή
- Β) ο κάθε εκπαιδευτικός επαναπροσδιορίζει τη διδακτική προσέγγιση που χρησιμοποιεί & εφαρμόζει νέες μεθόδους παρέμβασης στην περίπτωση που θα διαπιστώσει ότι η πρόοδος των μαθητών δεν είναι η αναμενόμενη –όσοι από τους μαθητές εξακολουθούν να μην ανταποκρίνονται λαμβάνουν βοήθεια σε ατομικό επίπεδο από τον εκπαιδευτικό ή κάποιον βοηθό μέσα στην τάξη και διαφοροποιούνται τόσο οι εκπαιδευτικοί στόχοι όσο και οι μέθοδοι διδασκαλίας και το υλικό που παρέχεται

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---γ)επαναλαμβάνεται ο έλεγχος προόδου γι αυτούς τους μαθητές και στην περίπτωση που παρουσιάζουν βελτίωση εξακολουθούν το κανονικό πρόγραμμα της τάξης
- Δ) όσοι μαθητές εξακολουθούν να μην ανταποκρίνονται στην εξατομικευμένη βοήθεια αξιολογούνται από διεπιστημονική ομάδα για διερεύνηση τυχόν μαθησιακών δυσκολιών –η ομάδα των ατόμων που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη διαδικασία μπορεί να αποτελείται από τον εκπαιδευτικό της κανονικής ή ειδικής τάξης καθώς και από υποστηρικτικό προσωπικό όπως είναι οι σχολικοί Ψ

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---μια σημαντική πλευρά παρέμβασης αποτελεί και η ψυχοκοινωνική προσαρμογή των παιδιών με ΜΔ –στην προκειμένη περίπτωση η παροχή ειδικής εκπαίδευσης θα πρέπει να συνδυάζεται με τη συμβουλευτική υποστήριξη παιδιών εκπαιδευτικών και γονέων
- ----στην προκειμένη περίπτωση οι παρεμβάσεις αποσκοπούν =
- Α) στην ενημέρωση του παιδιού ,του εκπαιδευτικού του γονέα για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει
- Β) στην προετοιμασία του μαθητή για την αντιμετώπιση των πιθανών αποτυχιών του
- Γ) στην ανάπτυξη κινήτρων και τη βελτίωση της αντίληψης του μαθητή για τις ικανότητες του σε άλλους τομείς που δεν σχετίζονται με το σχολείο

Παρεμβάσεις ΜΔ

- ---δ) στην άρση των ενοχών και στη μείωση του άγχους και των φόβων που είναι πιθανό να βιώνει ο μαθητής με ΜΔ
- Ε) στη βελτίωση των διαπαιδαγωγικών σχέσεων του μαθητή
- ΣΤ) στη βελτίωση των σχέσεων γονέα-παιδιού εκπαιδευτικών και στην προαγωγή της συνεργασίας οικογένειας –σχολείου
- ---γενικά οι παρεμβάσεις και κατά κανόνα περιλαμβάνουν συμβουλευτική και ενίσχυση της αυτοεκτίμησης –σημαντική είναι και η βοήθεια από κάθε συμπαθή ενήλικα από πλευράς παιδιού

Παρεμβάσεις ΜΔ

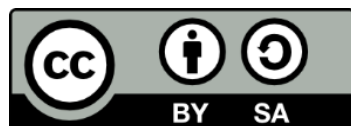
- ---η ψυχοκοινωνική αντιμετώπιση θα πρέπει να απευθύνεται στο παιδί στην οικογένεια στο σχολικό αλλά και στο ευρύτερο περιβάλλον
- ---η αναγνώριση του ρόλου των γονέων στη μαθησιακή διαδικασία των παιδιών τους και στην ενίσχυση του αυτοσυναισθήματος τους, οδήγησε τους ερευνητές να προτείνουν ειδικά προγράμματα «οικογενειακής ανάγνωσης» τα οποία κρίθηκαν ιδιαίτερα αποτελεσματικά –τα παιδιά δέχονται κατανόηση υποστήριξη και ενθάρρυνση στο σπίτι στο σχολείο και παράλληλα έχουν εξειδικευμένη βοήθεια στα μαθήματα και σημειώνουν την πιο θετική εξέλιξη

Παρεμβάσεις ΜΔ

- Ακολουθεί παρουσίαση με τον ρόλο των ΚΕΔΔΥ

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ